

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu**

Wrocław, dnia 28 września 2011 r.

**Pani
Renata Zalewska
Dyrektor Domu Dziecka
w Oławie**

LWR-4101-08-03/2011
P/11/092

(Tekst jednolity po uwzględnieniu uchwały Komisji Odwoławczej z dnia 17 października 2011 r. zatwierdzonej postanowieniem Prezesa NIK z dnia 3 listopada 2011 r.)

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej ustawą o NIK, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu skontrolowała Dom Dziecka w Oławie, zwany dalej Domem Dziecka lub Placówką w zakresie jego funkcjonowania w latach 2008-2011 (I półrocze) oraz współdziałania z innymi instytucjami na rzecz powrotu dzieci do wychowania w rodzinie.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 13 września 2011 r. Najwyższa Izba Kontroli - na podstawie art. 60 ust. 1 ustawy o NIK - przekazuje Pani Dyrektor niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Domu Dziecka mające na celu powrót dzieci do wychowania w rodzinie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości związanych z: niedostosowaniem liczby wychowanków do limitu miejsc, nieprzestrzeganiem procedur postępowania w przypadku ucieczek wychowanków.

Przyjęta ocena wynika z uwag i ocen cząstkowych przedstawionych poniżej.

1. Organizacja i zasady funkcjonowania Domu Dziecka stanowiącego placówkę opiekuńczo- wychowawczą socjalizacyjną (o 30 miejscach) zostały określone w statucie i regulaminie organizacyjnym, w których uwzględniono standardy wychowania i zakres sprawowanej opieki, a także sposób realizacji praw dziecka określonych w art. 70 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej², m.in. w zakresie utrzymywania osobistych kontaktów z rodziną, działań na rzecz

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² z dnia 12 marca 2004 r. Dz. U. Nr 201, poz. 1455 ze zm.

powrotu do rodziny naturalnej, praktyk religijnych, kształcenia, pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia itp.

NIK zwraca uwagę, że w badanym okresie wystąpiły przypadki przekroczenia liczby wychowanków w stosunku do limitu 30 miejsc w Domu Dziecka. I tak w okresie od stycznia do września 2008 r. w Placówce przebywało od 31 do 34 dzieci, a w styczniu, lutym, marcu i czerwcu 2011 r. liczba wychowanków wynosiła 31.

Stan zatrudnienia pracowników spełniał wymogi w zakresie zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa i indywidualnej opieki z uwzględnieniem ich wieku, stanu zdrowia i rozwoju, stosownie do uregulowań § 31 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych³, zwanego dalej *rozporządzeniem*. Łączna liczba pracowników Domu Dziecka w badanym okresie obejmowała od 20 do 23 etatów, w tym od 9 do 12 etatów wychowawców. Pod opieką 1 wychowawcy przebywało od 2 do 7 dzieci, tj. procesem wychowawczym kierowanym przez jednego wychowawcę objętych było mniej niż 8 wychowanków – co spełniało wymogi § 8 ust.3 ww. *rozporządzenia*. Pracownicy Domu Dziecka posiadali wymagane kwalifikacje zgodne z określonymi w § 37 i § 38 *rozporządzenia*, z wyjątkiem pracownika socjalnego (zatrudnionego do 30 maja 2010 r.), który nie ukończył wymaganej specjalizacji zawodowej w zawodzie pracownik socjalny.

2. W badanym okresie Dom Dziecka otrzymywał środki finansowe z Powiatu Oławskiego w wysokości wystarczającej zarówno na bieżące utrzymanie, jak też na przeprowadzenie remontu budynku. Zrealizowane wydatki Placówki zwiększyły się z kwoty 1.239,8 tys. zł w 2008 r. do 1.259,0 tys. zł w 2009 r. i 1.558,0 tys. zł w 2010 r., co w stosunku do zgłoszonych potrzeb finansowych stanowiło odpowiednio: 100,8% w 2008 r., 97,9 % w 2009 r. i 118,8% w 2010 r.

Wpływy z opłat za pobyt dzieci w Placówce wnoszone przez rodziców biologicznych wyniosły: w 2008 r. – 16,9 tys. zł, w 2009 r. – 18,0 tys. zł, w 2010 r. – 16,6 tys. zł, a wpływy z powiatów z którymi zawarto porozumienia z tytułu ww. odpłatności wyniosły odpowiednio 93,0 tys. zł, 72,2 tys. zł oraz 75,6 tys. zł. Dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej Starosta Oławski wydawał decyzje zwalniające z opłat, w wyniku czego wysokość miesięcznych opłat regulowanych przez rodziców w 2010 r. wynosiła od 460 zł do 760 zł. Zaległości z tytułu nie wnoszenia przez opiekunów prawnych opłat z tytułu pobytu dzieci w Domu Dziecka wzrosły z 3,5 tys. zł wg stanu na koniec 2008 r. do 4,7 tys. zł na koniec 2009 r. i 8,3 tys. zł

³ z dnia 19 października 2007 r. Dz. U. Nr 201, poz. 1455 ze zm.

– stan na koniec 2010 r., mimo zastosowanych umorzeń w kwocie 3.579,10 zł w 2009 r. i 850 zł w 2010 r.

3. Tryb kierowania i przyjmowania dzieci do Placówki spełniał wymogi § 15 *rozporządzenia*, tj. dzieci były przyjmowane na podstawie skierowań z PCPR wydanych w oparciu o orzeczenia sądu o umieszczeniu dziecka w Domu Dziecka. Badanie dokumentacji dotyczącej przyjęć 28 dzieci w latach 2008-2011 (I półrocze) wykazało, że w 21 przypadkach do skierowania nie zostały dołączone aktualne rodzinne wywiady środowiskowe wymagane zgodnie z § 19 ust.1 pkt 5 *rozporządzenia*. Jednocześnie NIK nie wnosi uwag do terminowości aktualizacyjnych wywiadów środowiskowych sporządzanych przez zatrudnionego w Placówce specjalistę ds. pracy z rodziną.

4. Wychowawcy zatrudnieni w Domu Dziecka prawidłowo wywiązywali się z obowiązków określonych w §12 *rozporządzenia* w zakresie realizacji indywidualnego planu pracy z dzieckiem, w którym uwzględnione zostały działania krótkoterminowe i długoterminowe. Zapewniono też modyfikowanie tych planów w zależności od zmieniającej się sytuacji dziecka, nie rzadziej niż co pół roku. NIK zwraca uwagę, że żaden ze sporządzanych planów pracy nie zawierał daty sporządzenia, co uniemożliwiło ustalenie, czy były opracowane przez wychowawców niezwłocznie po przybyciu dziecka do Placówki, stosownie do postanowień § 12 ust. 2 *rozporządzenia*. Ponadto przedmiotowe plany pracy z dzieckiem opatrzone były jedynie podpisami sporządzających je wychowawców, co nie potwierdzało udziału przy ich sporządzaniu psychologa, pedagoga, pracownika socjalnego oraz innych specjalistów wskazanych w §12 ust.2 *rozporządzenia*.

NIK nie wnosi zastrzeżeń do współpracy wychowawców i pracownika socjalnego z rodzinami naturalnymi oraz z MOPS, GOPS⁴, PCPR, kuratorami społecznymi i zawodowymi. Działania Domu Dziecka skierowane były m.in. na uzyskanie pomocy społecznej przez rodziców wychowanków oraz wsparcia specjalistów do podjęcia leczenia odwykowego, motywacji do zarejestrowania się w Powiatowym Urzędzie Pracy celem poszukiwania pracy.

W realizowanym przez Placówkę procesie wychowawczym wystąpiły zjawiska patologiczne związane m.in. z aktami wandalizmu, pobiciami, kradzieżami, stosowaniem używek (alkohol, narkotyki). W badanym okresie wobec 14 wychowanków toczyło się lub zostało zakończone postępowanie w sprawach nieletnich w związku z ich demoralizacją. W przypadkach wydania przez sąd postanowienia o umieszczeniu w młodzieżowym ośrodku socjoterapii lub młodzieżowym ośrodku wychowawczym (MOS, MOW), wychowankowie oczekiwali na

⁴ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

wskazanie ośrodka w Domu Dziecka. Konieczność przebywania w Placówce wychowanków wykazujących zachowania demoralizacyjne, do czasu ich umieszczenia w MOS lub MOW – w ocenie wychowawców - potęgowała poczucie zagrożenia wśród pozostałych wychowanków.

W badanym okresie odnotowano ogółem 67 ucieczek, które dotyczyły 19 wychowanków. W przypadkach tych w Placówce były realizowane procedury określone w § 23 ust. 1 *rozporządzenia* dotyczące przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego oraz powiadomienia o ucieczce rodziców dziecka, opiekunów prawnych, policji, sądu rodzinnego i PCPR, przy czym w 18 przypadkach samowolnego opuszczenia placówki przez wychowanków nie dochowano 24 –godzinnego terminu powiadomienia o ucieczce.

5. W latach 2008-2011 (I półrocze) z Domu Dziecka odeszło 35 wychowanków, w tym: do rodzin naturalnych wróciło 15 wychowanków, 4 umieszczono w rodzinach zastępczych, a 11 zostało usamodzielnionych. Placówka nie wszczyniała procedur adopcyjnych wobec wychowanków, którzy nie mieli uregulowanej sytuacji prawnej, a zgłoszenia 2 wychowanków do ośrodka adopcyjnego zostały dokonane w ciągu jednego miesiąca od ustanowienia opiekuna prawnego i wyrażeniu zgody na adopcję. Mimo zgłoszenia dwóch wychowanków do ośrodków adopcyjnych żadne z dzieci nie zostało jednak adoptowane.

Głównymi barierami uniemożliwiającymi realizację procedury adopcyjnej był wiek dzieci (powyżej 13 lat), nieuregulowana sytuacja prawna, a także przeciągające się procedury sądowe związane z pozbawieniem rodziców władzy rodzicielskiej, na co Placówka nie miała wpływu.

NIK nie wnosi zastrzeżeń do pracy stałego zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. W celu ustalenia sytuacji socjalnej i prawnej wychowanków, do udziału w posiedzeniach zaproszono przedstawicieli: właściwego miejscowo sądu, Policji, PCPR oraz pracowników placówek oświatowych i ośrodków pomocy społecznej. W ocenie NIK stały zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka rzetelnie realizował zadania, dokonując takich ocen w miarę potrzeb, nie rzadziej niż co pół roku, a informacje odnośnie zasadności pobytu dziecka w Placówce były niezwłocznie przekazywane do sądu i PCPR.

6. W ramach nadzoru nad Domem Dziecka w latach 2008-2011 (I półrocze) służby Wojewody Dolnośląskiego przeprowadziły 2 kontrole i 1 rekontrolę m.in. w zakresie zapewnienia opieki wychowankom podczas zajęć opiekuńczo-wychowawczych i w godzinach nocnych, pracy z rodziną biologiczną i postępowań w sprawie usamodzielnienia wychowanków. Kontrole te ujawniły m.in. brak wymaganych kwalifikacji u pracownika socjalnego, brak modyfi-

kowania indywidualnych planów pracy dziecka po posiedzeniach stałego zespołu, a także naruszenie § 25 ust. 6 *rozporządzenia* ze względu na brak odpowiedniej liczby wychowawców podczas dyżurów nocnych oraz uchybienia w prowadzonych postępowaniach usamodzielnieniowych. Ponadto w badanym okresie 3 kontrole w Placówce przeprowadziło Starostwo, w tym w 2 nie stwierdzono nieprawidłowości, a w 1 ujawniono uchybienia w zakresie przyznawania i wypłacania wychowankom kwoty pieniężnej do własnego dysponowania, a także przy zakupie odzieży dla wychowanków brak wpisów do karty odzieżowej oraz podpisu potwierdzającego odbiór otrzymanych rzeczy. Wnioski pokontrolne z powyższych kontroli zostały zrealizowane.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Dopilnowanie dostarczania kompletnej dokumentacji dotyczącej dziecka, w tym aktualnych rodzinnych wywiadów środowiskowych przy przyjęciu dzieci do Placówki.***
- 2. Zapewnienie prawidłowego i terminowego opracowywania indywidualnych planów pracy z dzieckiem.***
- 3. Przestrzeganie terminowego przekazywania informacji o ucieczkach wychowanków, zgodnie z §23 ust.1 rozporządzenia w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych.***

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK zwraca się do Pani Dyrektor o przedstawienie w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych na rzecz realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Pani Dyrektor prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
we Wrocławiu
z up. Zdzisław Poręba
Wicedyrektor